

12 principes voor EVC-relevante portfolio's

Inhoud

(1) Inleiding

(2) Doelstellingen

2.1 Voor wie zijn de principes bestemd?

2.2 Waarvoor kunnen de principes gebruikt worden?

2.3 Wat zijn de principes niet?

2.4 Hoe zullen de principes geïmplementeerd worden?

(3) 12 principes voor het EVC-relevante portfolio

3.1 Visie op EVC-relevant portfolio

3.2 Tien principes voor het basisdeel

3.3 Twee aanvullende principes voor het erkenningsdeel

(4) Stappenplan

(5) Bibliografie

1. Inleiding

In het kader van de Competentieagenda wil de Vlaamse overheid vanuit een gemeenschappelijke visie werk maken van een gecoördineerd EVC-beleid in het onderwijs, op de arbeidsmarkt en in de sociaal-culturele sector (actielijn 4, fiche 4). Dat moet resulteren in maximale erkenningsmogelijkheden van de competenties die mensen verworven hebben. Het gaat over het gezamenlijk ondersteunen van zo veel mogelijk gemeenschappelijke kaders, instrumenten en processen voor het erkennen van verworven competenties die in het kader van studie- en beroepskeuze, doorstroming in onderwijs, opleiding en vorming en bij loopbaanontwikkeling op de arbeidsmarkt ondernomen worden¹.

Eén van de acties hierbinnen was de ontwikkeling van een Kennisnetwerk voor het ondersteunen van de kwaliteit van EVC-processen, zowel ter ondersteuning van het ervaringsbewijs, andere EVC-initiatieven op de arbeidsmarkt als EVC-initiatieven in onderwijs, opleiding en vorming. Om de informatie over EVC in binnen- en buitenland te verspreiden, en in de toekomst de kwaliteitsborging van EVC te ondersteunen, is intussen ook een EVC-website ontwikkeld. In het kader van de actie Kennisnetwerk EVC werd ook bepaald om een set van gemeenschappelijke principes en criteria te ontwikkelen voor EVC-relevante portfolio's². Deze nota is het resultaat van deze laatste doelstelling.

Deze nota is tot stand gekomen op basis van besprekingen binnen een ambtelijke werkgroep. De werkzaamheden werden ondersteund door de uitbesteding van een inventarisatie van EVC relevante portfolio's in Vlaanderen³. Anderzijds kon ook beroep gedaan worden op de know how en expertise van de werkgroepleden over portfolio-initiatieven in de publieke sector. Het ging om ambtenaren uit de beleidsdomeinen onderwijs en vorming, werk en cultuur, jeugd en sport. Volgende actoren waren betrokken bij de werkzaamheden:

- VDAB
- Syntra-Vlaanderen
- DIVA vzw
- Nationaal Europass Centrum
- Departement Onderwijs en Vorming
- Departement Werk en Sociale Economie
- Agentschap voor Sociaal-Cultureel Volwassenen en- Jeugdwerk
- Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media

Deze nota is aldus een aanzet vanuit het beleid om te komen tot een zelfevaluatieinstrument en ontwikkelingsleidraad voor EVC-relevante portfolio's. Het uittesten ervan door het werkveld kan plaatsvinden binnen het kennisnetwerk EVC (zie verder).

---

¹ VLAAMSE REGERING, *De Competentieagenda*, 2007.

² VLAAMSE REGERING, *De Competentieagenda. Fiche 4: erkennen van competenties*, 2007.

³ W. MEEUS & E. STRUYF (2008). *Inventarisatie en analyse van portfolio's in Vlaanderen. Praktijkondersteunende studieopdracht in opdracht van Vlaams minister van werk, onderwijs en vorming*. Antwerpen: Universiteit Antwerpen.

2. Doelstellingen

2.1 Voor wie zijn de principes bestemd?

Voor potentiële en actuele aanbieders van EVC-relevante portfolio's: Het gaat daarbij om...

- EVC-aanbieders die portfolio's aanbieden als instrument in een erkenningsprocedure, zoals de associaties in het hoger onderwijs, de centra voor volwassenenonderwijs en de testcentra voor het ervaringsbewijs.
- Portfolio-aanbieders die geen erkenningsprocedure voorzien, maar waarvan de portfolio's, of delen ervan, relevant zijn om mee te nemen in erkenningsprocedures. Het gaat bijvoorbeeld om portfolio's die competenties zichtbaar maken verworven in de sociale economie, in werkervaringsprojecten, processen van herstructurering en outplacement, vormen van leren op de werkvloer of in jeugdwerk en culturele sector.

Bij het opstellen van deze principes stond de eindgebruiker wel centraal.

2.2 Waarvoor kunnen de principes gebruikt worden?

Portfolio-aanbieders kunnen de set hanteren als...

- *zelfevaluatieinstrument* waaraan ze de kwaliteit van hun portfolio-aanbod kunnen aftoetsen.
- *leidraad* bij de *ontwikkeling* van nieuwe portfolio's. Hierbij is het ook de bedoeling om in te spelen op een aantal actuele en toekomstige trends inzake portfolio.
- de formulering van een aantal gemeenschappelijke principes voor EVC-relevante portfolio's kan ook een opstap betekenen naar een betere *vergelijkbaarheid en/of uitwisselbaarheid* van portfolio's in het kader van EVC.

2.3 Wat zijn de principes niet?

- Het gaat niet om door de overheid opgelegde en afdwingbare principes in het kader van een extern kwaliteitsbewakingssysteem.
- Het zijn geen principes voor *EVC-procedures* (maar wel voor het instrument of product portfolio). In deze nota staan dan ook geen criteria voor de beoordelingsmethodiek van portfolio, noch voor begeleiding of assessment. Deze criteria maken onderdeel uit van de "EVC-kwaliteitskit", een zelfevaluatie-instrument voor EVC-procedures⁴.

2.4 Hoe zullen de principes geïmplementeerd worden?

- De principes worden vrij ter beschikking gesteld via de EVC-website.
- De principes die nu voorliggen worden niet beschouwd als "definitief". Het is de bedoeling om rond de principes een debat te lanceren binnen het Kennisnetwerk EVC.
  - o We willen het gebruik ervan aanmoedigen door de praktijkondersteunende functie te benadrukken. De portfolio-aanbieders zullen de principes uittesten,

---

⁴ L. VAN DE POELE, K. JANSSENS & M. DEBUSSCHER, *Kennisnetwerk en kwaliteitsbewaking van EVC in Vlaanderen*, Praktijkondersteunende studieopdracht voor de Vlaamse minister van Werk, Onderwijs en Vorming, 2008.

en ook in de gelegenheid gesteld worden om feedback te geven op de set. In eerste instantie kan op basis van die input de principes verder verfijnd worden.

- Via discussie binnen het Kennisnetwerk kan een consensus gecreëerd worden bij portfolio-aanbieders rond de principes.

3. 12 principes voor EVC-relevante portfolio's

3.1 Visie op het EVC-relevante portfolio

Alvorens we de principes formuleren voor EVC-relevante portfolio's maken we eerst duidelijk wat we onder het begrip verstaan. Onder EVC-relevante portfolio's vallen zowel erkenningsportfolio's die gebruikt worden in het kader van een erkenningsprocedure als portfolio's (of delen van die portfolio's) die niet primair gericht zijn op erkennen, maar toch relevant kunnen zijn om mee te nemen in erkenningsprocedures.

Door middel van het EVC-relevante portfolio kunnen individuen hun competenties *herkennen en documenteren*. Met *herkennen* wordt bedoeld dat de gebruiker zelf zijn/haar competenties (her)kent. De gebruiker kan met andere woorden zijn of haar competenties oplijsten en die later aanvullen met andere competenties. Het gaat om een persoonlijk werkinstrument dat regelmatig aanvulbaar is. Essentieel in het EVC-relevante portfolio is ook dat het individu zijn/haar competenties staft met documenten.

We identificeren een *basisdeel* dat in alle EVC-relevante portfolio's terugkomt en overeenstemt met de functie die we hierboven hanteren ("competenties herkennen en documenteren"). Dit is met andere woorden een *generieke kern* die we in ieder EVC-relevant portfolio opnieuw aantreffen, ongeacht de toepassing ervan. Het gaat om *cv-gegevens, competenties en documentatiemateriaal*⁵.

Al naargelang de toepassing kan het EVC-relevant portfolio – naast of bovenop het *basisdeel* – een *ontwikkelingsdeel* en/of een *erkenningsdeel* bevatten.

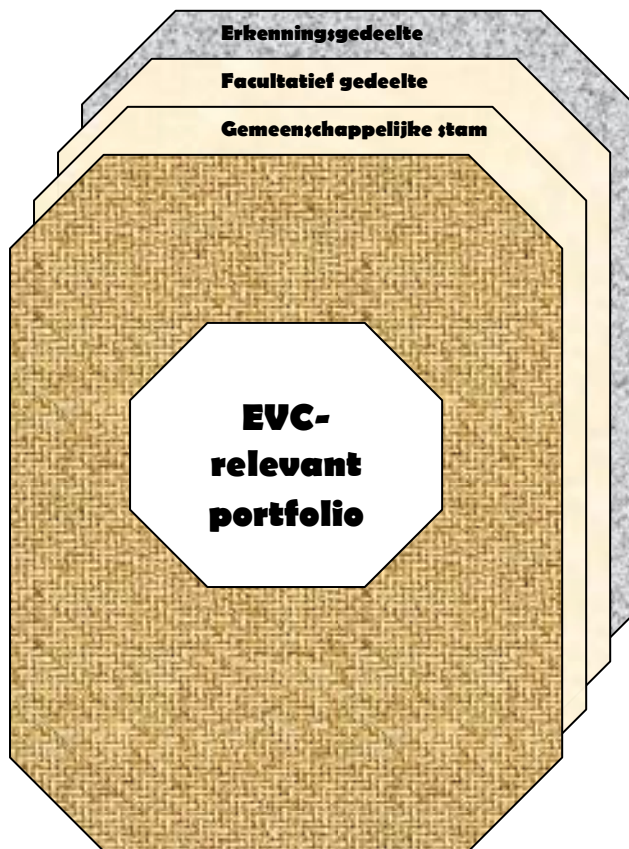
- Wanneer het portfolio primair tot doel heeft om het individu te ondersteunen in zijn/haar verdere studieloopbaan, bij loopbaanontwikkeling op de arbeidsmarkt en/of persoonlijke ontplooiing kan in het portfolio een *ontwikkelingsdeel* opgenomen worden. We kunnen denken aan het gebruik van portfolio bij het monitoren van studievoortgang, bij het ondersteunen van een efficiënte studie- of beroepskeuze, bij het vergroten van de mogelijkheden tot reflecteren over eigen leerprestaties... Eén of meerdere rubrieken kunnen dan facultatief toegevoegd worden: ruimte voor zelfreflecties, voor evaluaties aan de hand van (formatieve) beoordelingskaders (zelfbeoordelingskader, co-assessment, peer-assessment, zelfevaluatieformulieren enz., ruimte voor een Persoonlijk Ontwikkelingsplan om de eigen ontwikkelingen verder te plannen, op te volgen en te evalueren.
- Wanneer het portfolio een instrument is in een erkenningsprocedure wordt een *erkenningsdeel* opgenomen. Een lerende, werkende of werkzoekende laat (een deel)

---

⁵ W. MEEUS & E. STRUYF (2008). *Inventarisatie en analyse van portfolio's in Vlaanderen. Praktijkondersteunende studieopdracht in opdracht van Vlaams minister van werk, onderwijs en vorming*. Antwerpen: Universiteit Antwerpen, pp. 236-237.

van zijn/haar verworven competenties beoordelen door externen in relatie tot een actueel en gevalideerd referentiekader. Dit gebeurt met het oog op het verwerven van een erkend studie- of assessmentbewijs of voor het verkrijgen van vrijstellingen voor opleidings(onderdelen).

10 principes binnen de set gelden voor het *basisdeel* van het EVC-relevante portfolio. Daarnaast voorzien we in 2 supplementaire principes voor het erkenningsdeel. Gezien het om een erkenning gaat, zijn strengere principes en richtlijnen hier op hun plaats. Voor het ontwikkelingsdeel echter, formuleren we geen principes. Op deze manier komen we tot een standaardisering van het basisdeel van het portfolio en het erkenningsdeel, zonder de ontwikkelingsdimensie in het portfolio te sturen.

3.2 10 principes voor het basisdeel

Deze set is opgebouwd rond een aantal *principes*. Die principes worden geconcretiseerd door het uitwerken van richtlijnen die portfolio-aanbieders kunnen hanteren in het kader van kwaliteitszorg van bestaande portfolio's en bij het ontwikkelen van nieuwe portfolio's. Bovendien lichten we telkens toe waarom het principe van belang is.

Principe 1: De portfolio-aanbieder informeert de gebruiker over het nut van het gebruik van het portfolio
--

Richtlijnen

De aanbieder zorgt ervoor dat het portfolio een voor de gebruiker duidelijke verklaring van de doelstellingen en het principe van het portfolio bevat.

Waarom dit principe?

Dat de portfoliohouder niet overtuigd is van het persoonlijk nut van het portfolio-gebruik blijkt één van de voornaamste oorzaken van een slechte implementatie van portfolio's te zijn. Een gebrek aan zicht op de doelstellingen maakt dat individuen de meerwaarde van het instrument niet inzien.

Principe 2: De portfolio-aanbieder zorgt voor ondersteuning van de gebruiker bij het herkennen, documenteren en formuleren van zijn/haar competenties
--

Richtlijnen

De portfolio-ontwikkelaar zorgt ervoor dat de richtlijnen voor het opstellen van een portfolio duidelijk en tijdig beschikbaar zijn voor de gebruiker, en dit door middel van een concrete gebruiksaanwijzing. Deze gebruiksaanwijzing kan de vorm aannemen van een brochure of een wizard (een interactief computerprogramma dat de gebruiker helpt). Facultatief kan ook gedacht worden aan een helpdesk, FAQ's en persoonlijke begeleiding door een coach en aan groepsuitwisselingen. De keuze van het soort begeleiding hangt ook samen met de doelgroep. Bijzondere aandacht moet ook uitgaan naar de manier waarop competenties omschreven dienen te worden. Dit gebeurt als een geïntegreerd geheel van kennis, vaardigheden en attitudes. Want competenties zijn meer dan louter kennis en zijn meer dan louter vaardigheden. Ze bevatten beide en ook attitudes. Kennis, vaardigheden en attitudes zijn de bouwstenen van een competenties. Een competentie is aldus de bekwaamheid om kennis, vaardigheden en attitudes in het handelen geïntegreerd aan te wenden voor maatschappelijke activiteiten.⁶

Waarom dit principe?

De portfoliohouder maakt zijn/haar competenties zichtbaar door ze te benoemen en te beschrijven in het portfolio. De gebruiker draagt vervolgens documentatiemateriaal aan, om deze competenties te illustreren. Dit proces van herkennen en documenteren van competenties gebeurt niet vanzelf. De gebruiker dient hierin ondersteund te worden. *The European Inventory on Validation of Non-Formal and Informal Learning 2007* – een permanent project van de Europese Commissie - haalt als grootste valkuil voor portfolio aan dat de gebruiker

---

⁶ Voorontwerp van decreet betreffende de kwalificatiestructuur, 6 maart 2009 (Artikel 2).

deze zonder externe hulp moet invullen⁷. Het onderzoek van de Universiteit Antwerpen spreekt ook over “ de algemene aanvaarding” door EVC-aanbieders *van de noodzaak* aan ondersteuning voor en begeleiding van de gebruiker⁸. Meer bepaald ondersteuning bij het formuleren van competenties is belangrijk. Vaak weet men niet goed hoe men een competentie dient te omschrijven. Er zijn ook heel veel verschillende formuleringen. Gezien de kwalificatiestructuur een belangrijk instrument is bij het herkennen, beoordelen en erkennen van competenties van mensen, ongeacht de leerwegen waarlangs ze die hebben verworven, valt de keuze ook op het competentiebegrip uit de kwalificatiestructuur⁹.

Principe 3: het portfolio heeft een gebruiksvriendelijke vorm aangepast aan de doelstellingen en de doelgroep die het beoogt.

Richtlijnen

De portfolioaanbieder maakt zoveel mogelijk gebruik van eenvoudige taal en neemt bovendien een verklarende woordenlijst op in het portfolio. Daarbij vermijdt de aanbieder zoveel mogelijk vakjargon. De portfolioaanbieder zorgt voor een minimale tijdsbelasting voor de gebruiker. De portfolioaanbieder zorgt tenslotte ook voor een eenvoudige structuur, eveneens aangepast aan de doelgroep.

Waarom dit principe?

Het portfolio wordt dikwijls gezien als een hefboom ter bevordering van de mogelijkheden van specifieke groepen, al dan niet kansgroepen. Sommige doelgroepen hebben daarbij meer nood dan andere aan een vereenvoudigd taalgebruik¹⁰.

Principe 4: de ontwikkeling van portfolio's gebeurt in elektronische vorm

Richtlijnen

- de aanbieder maakt het door elektronische technologie mogelijk om competenties te documenteren met materiaal in verschillende formaten (audio, video, tekst).
- de aanbieder voorziet in de architectuur van het portfolio ook in de mogelijkheid voor de gebruiker dat hij/zij hyperlinks kan leggen naar informatie en andere media.
- de aanbieder zorgt ervoor dat gemakkelijk de link kan gelegd worden tussen het documentatiemateriaal enerzijds en de competenties anderzijds.
- De navigatie is eenvoudig én eenduidig zodat mensen met beperkte computerkennis met het programma kunnen werken.
- De aanbieder zorgt voor ondersteuning van ePortfolio's door een adequate IT-infrastructuur zoals apparatuur, software, beschikbaarheid en toegang tot netwerken en email en voldoende ruimte om portfolio's te bewaren (=server).

Waarom dit principe?

Bij de ontwikkeling van nieuwe portfolio's kiest men voor de elektronische vorm. Dat heeft immers veel voordelen in vergelijking met de papieren versie¹¹:

⁷ [European Inventory on validation of non-formal and informal learning: a final report to DG Education & Culture of the European Commission](#), p. 738.

⁸ W. MEEUS & E. STRUYF, *Op. Cit.*, 2008, p. 250.

⁹ Voorontwerp van decreet betreffende de kwalificatiestructuur. 6 maart 2009.

¹⁰ W. MEEUS & E. STRUYF, *Op. Cit.*, 2008, p. 250.

- gebruiksgemak: via een ePortfolio kan verwezen worden naar bronnen buiten portfolio (links bv naar websites, databanken)
- transfereerbaarheid: een ePortfolio is compacter en makkelijker te bewaren, te transporteren en te kopiëren
- toegankelijkheid: meerdere personen kunnen – mits toestemming van de portfoliohouder (zie principe 8) - via website of via elektronische drager het portfolio bekijken.
- flexibiliteit: beschrijvingen zijn gemakkelijk te updaten en opnieuw te ordenen.
- ondersteuning: biedt meer mogelijkheden op vlak van ondersteuning van portfoliohouder, gezien de begeleiding elektronisch kan gaan, bv bij invulling (wizard, elektronische helpdesk enz).
- werken met ePortfolio kan bijdragen aan de ontwikkeling van ICT-vaardigheden
- portfoliohouders schrijven compacter en leggen meer nadruk op structuur (door bv veldgrootte af te bakenen)
- werken met ePortfolio is duurzamer dan werken met papieren portfolio's

Principe 5: de aanbieder bevordert de transparantie van het portfolio door bij de ontwikkeling ervan een aantal vaste rubrieken op te nemen

Richtlijnen

Het basisdeel van portfolio bevat minimaal volgende rubrieken¹²:

- *cv-gegevens*:
  - o persoonsgegevens
  - o werkervaringen: overzicht van arbeidsmarktgerelateerde functies
  - o leerervaringen¹³:
    - formele leerervaringen: onderwijs- en opleidingsgegevens. Het gaat om ervaringen die plaats vinden in een georganiseerde en gestructureerde omgeving (in een school, opleidingscentrum of op de werkplek) en die uitdrukkelijk als leren worden aangeduid (in termen van doelstellingen, tijd of middelen). Formeel leren is een bewuste keuze vanuit het standpunt van de lerende. Het leidt doorgaans tot een certificering.
    - niet-formele leerervaringen: zijn ingebed in geplande activiteiten die niet uitdrukkelijk als leren bestempeld worden (in termen van leerdoelstellingen, leertijd of leerondersteuning), maar die een belangrijk leerelement omvatten. Niet-formeel leren is vanuit het standpunt van de lerende een bewuste keuze. Het leidt doorgaans niet tot een certificering.

---

¹¹ De oplijsting van voordelen van ePortfolio is onder andere gebaseerd op: P. BLOEMEN, *Eindrapportage van het onderzoek naar portfolio's*. Apollo Project e-portfolio's, 2004 & J. VAN TARTWIJK, E. DRIESSEN, e.a., *Werken met een elektronisch portfolio*. Groningen: Wolters Noordhoff, 2003.

¹² De onderzoeksopdracht naar portfolio's door de Universiteit van Antwerpen ontwierp op basis van een horizontale analyse van 30 EVC-portfolio's een raster waarin de gemeenschappelijke elementen van deze portfolio's gedetecteerd werden. De inspiratie voor de afbakening van deze vaste stam aan rubrieken is deels gebaseerd op dit raster. Zie: W. MEEUS en E. STRUYF, *Op. Cit.*, pp. 236-237 .

¹³ Het onderscheid tussen formele, niet-formele en informele leerervaringen is gebaseerd op het onderscheid dat internationaal gemaakt wordt door oa de OESO en Cedefop. Zie onder andere: P. WERQUIN, *Terms, concepts and models for analysing the value of recognition programmes*, Directorate for Education. Education Policy Committee, 19 september 2007 & Ph. TISSOT, *Terminology of Vocational Training Policy (A multilingual glossary for an enlarged Europe)*, Cedefop, 2004.

- informele leerervaringen: vloeien voort uit de dagelijkse activiteiten die verband houden met het werk, het gezin of de vrijetijdsbesteding. Dit leren wordt niet georganiseerd of gestructureerd in termen van doelstellingen, tijd of leerondersteuning. Informeel leren gaat in de meeste gevallen niet uit van een initiatief van de lerende. Doorgaans leidt het niet tot een certificering.
- *Competentieoverzicht*: het gaat om een overzicht van de door de portfoliohouder verworven competenties
- *Documentatiemateriaal*: om ervaringen en verworven competenties te staven

Van bijzonder belang is ook dat de portfolio-aanbieder zorgt dat de portfoliogebruiker zijn/haar competenties gemakkelijk kan koppelen aan de formele, niet-formele en informele leerervaringen én aan het documentatiemateriaal.¹⁴

Waarom dit principe?

Door de rubrieken van het basisdeel van portfolio's te bepalen willen we bijdragen aan meer transparantie voor gebruikers en beoordelaars. Verschillen in het basisdeel zijn een ongemak voor individuele gebruikers die iedere keer opnieuw dit basisdeel moeten samenstellen. Bovendien is het bepalen van dit basisdeel een voorwaarde om naar toekomst toe uitwisseling van portfolio's te faciliteren (zie principe 6).

Principe 6: de portfolioaanbieder streeft naar maximale uitwisselbaarheid van het portfolio met andere portfolioaanbieders en maakt met hen afspraken over een elektronische standaard

Richtlijnen¹⁵

Van aanbieders wordt gevraagd om bij de opstart van een portfolio-project rekening te houden met opportuniteiten tot uitwisseling van portfoliogegevens met relevante organisaties. Deze prospectie gebeurt met de doelgroep voor ogen. De portfolio-aanbieder zorgt ervoor dat het portfolio via een digitaal medium verplaatst kan worden of gekopieerd. De uitwisseling vindt dan plaats door het exporteren uit het ene informatiesysteem naar het medium, van waar het weer wordt geïmporteerd door een ander informatiesysteem. De portfolio-aanbieder zorgt ervoor dat de informatiesystemen de dataset kunnen inlezen en uitlezen van/naar een of meerdere digitale media¹⁶. Uitwisselbaarheid van portfolio's gebeurt op basis van een elektronische standaard. Hierover maken uitwisselende organisaties afspraken.

Waarom dit principe?

Het principe van uitwisselbaarheid komt ten goede aan de portfoliohouder. Momenteel vindt er slechts zeer occasioneel samenwerking plaats over de grenzen van portfolio-projecten heen. Dit brengt een gebrek aan overzichtelijkheid met zich mee en ongemak voor de individuele gebruikers die iedere keer een ander soort van portfolio moeten samenstellen. Personen worden in verschillende instellingen/organisaties geconfronteerd met verschillende vormen

¹⁴ De rubriek "competentieoverzicht" met bewezen en beweerde competenties is geïnspireerd op het voorbeeld van "Mijn Loopbaan". Zie: W. MEEUS & E. STRUYF, *Op. Cit.*, pp. 61-68.

¹⁵ Deze richtlijn over de uitwisselbaarheid is geïnspireerd op de set van ePortfolioprincipes die men Nederland ontworpen heeft. Zie: M. VAN DER ZALM, *Referentie-architectuur e-portfolio*, Kennisnet.nl, 2007.

¹⁶ Dit betekent dat deze systemen import- en exportmodules bevatten voor het lezen van media als CD-rom, USB, of dat zij gebruik maken van webservices (email, XML-bericht via Internet). Zie: M. VAN DER ZALM, *Op. Cit.*, p. 18.

van portfolio. Het doel van dit principe is onder andere de aanbieders laten nadenken over meeneembaarheid van portfolio's.

Principe 7: De portfolio-aanbieder vraagt dat de documenten die de gebruiker opneemt in het portfolio authentiek zijn

Richtlijnen¹⁷

De aanbieder maakt aan de gebruiker duidelijk dat de documenten en/of informatie die de portfoliohouder in zijn/haar portfolio opneemt, *authentiek* is. Authenticiteit verwijst naar het vertrouwen dat een bewijs ook werkelijk een goede weerspiegeling is van de competenties en de leerervaringen van de portfoliohouder. Concreet wil dit zeggen dat bewijzen...

- betrekking hebben op de portfoliohouder. In het laatste geval gaat het om door derden opgestelde gegevens en documenten waarvan de authentieke bron bij die derden berust (evaluatie door werkgever, een kwalificatiebewijs...). Dan is het belangrijk dat de portfolio-aanbieder vraagt dat het document een identificatie van de uitreiker heeft.
- door de portfoliohouder zelf gemaakt zijn, bv een stageverslag, een werkstuk e.a.

Waarom dit principe?

Als aan de authenticiteit van de documenten in de portfolio wordt getwijfeld, leidt dit tot een lagere waardering van de kwaliteit van het portfolio in het algemeen

Principe 8: Het individu heeft alle rechten over zijn/haar portfolio en de inhoud ervan tenzij hij/zij hierover met anderen afspraken maakt

Richtlijnen¹⁸

- De portfolio-aanbieder neemt maatregelen die zorgen dat onbevoegden geen toegang krijgen tot het portfolio, waarbij de houder van het portfolio een eigen account heeft, met inlognaam en inlogcode.
- De portfolio-aanbieder zorgt voor een privacyverklaring waarvan de portfoliohouder op de hoogte wordt gebracht. Daarin moet duidelijk gemaakt worden...
  - o wat de bedoeling is van het portfolio
  - o dat de portfoliohouder de inhoud van het portfolio beheert. De portfoliohouder is alsdusdanig ook verantwoordelijk voor het onderhoud en de updating ervan.
  - o dat het portfolio dus niet zonder toestemming van de portfoliohouder gebruikt, gekopieerd en/of verspreid mag worden.
  - o dat ook technisch de houder rechten heeft voor het lezen en schrijven in zijn of haar Portfolio.
  - o dat - indien nodig - kan voorzien worden dat de portfoliohouder zijn of haar rechten ook aan anderen toekent (gegevens en documenten raadplegen, toevoegen en bewerken), zodat zij vanuit hun rol de portfoliohouder kunnen helpen bij zijn ontwikkeling (bv portfoliobegeleider).

¹⁷ Voor criteria voor bewijsmateriaal in portfolio's zie: I. OOSTERHEERT, S. VAN ELDIK & M. KRAL, "The ePortfolio as an instrument for summative competency assessment", in: W. AALDERINK & M. VLEUGELERS, *Stimulating Lifelong Learning: The ePortfolio in Dutch Higher Education*, p. 57 & R. KLARUS, "EVC, competentiegericht beoordelen en flexibiliseren van onderwijs", Notitie gemaakt in opdracht van de Vlor, oktober 2006, p. 27.

¹⁸ Dit principe en bijhorende richtlijnen zijn geïnspireerd op de afspraken die men in het kader van de referentiearchitectuur ePortfolio in Nederland heeft gemaakt. Zie: M. VAN DER ZALM, *Op. Cit.*, pp. 10-11.

- het kan zijn dat onderdelen van een Portfolio inhoudelijk tot de zeggenschap van een organisatie behoren, zoals een diploma. De houder kan een diploma wel verwijderen, maar is niet de eigenaar van het diploma.
- als een organisatie voor een gedeelte van het Portfolio de rechten overneemt van de portfoliohouder, ontstaat er een gedeeld eigenaarschap. Deze organisatie zal de rechtentransfer expliciet maken in de contractuele relatie met de portfoliohouder zodat altijd duidelijk is wie waarvoor verantwoordelijk is.
- als organisaties de hosting van portfolio's bij derden hebben belegd, moeten zij zorgen dat dit principe wordt doorvertaald in de contractuele afspraken met deze derden.

Waarom dit principe?

Gezien in het portfolio persoonlijke gegevens worden opgenomen, moeten de aanbieders er terdege rekening mee houden dat het werken met ePortfolio valt onder de wet tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Principe 9: De portfolio-aanbieder neemt maatregelen om ePortfolio's te beschermen tegen beschadiging of verlies en treft een regeling rond het bewaren en meegeven van portfolio's

Richtlijnen¹⁹

- De portfolio-aanbieder neemt maatregelen tegen beschadiging en verlies door te zorgen dat het ePortfolio beschikbaar blijft, zoals backup- en restoreprocedures.
- De aanbieder zorgt voor een regeling rond het bewaren van portfolio's. Het gaat daarbij om afspraken rond wat wordt bewaard, hoe lang het wordt bewaard en waar en hoe. De aanbieder communiceert hier duidelijk over met de portfoliohouder.
- Indien portfolio uitgewisseld wordt, maken organisaties afspraken over het gebruik van beveiligde verbindingen. Consequentie is dat organisaties die ePortfolio's gebruiken en uitwisselen organisatorische en technische maatregelen moeten nemen om zowel opslag als transport van ePortfolio's te beschermen.

Waarom dit principe?

De portfoliohouder moet er kunnen vanuit gaan dat zijn/haar ePortfolio een bepaalde tijd aanwezig is in het systeem van de organisatie, zodat de gegevens ook nog opvraagbaar zijn later. Tegelijkertijd moet de portfoliohouder er kunnen vanuit gaan dat ze ook niet langer in die systemen blijven staan dan nodig, omdat niet verwacht kan worden dat de portfoliohouder zelf nog toezicht kan houden op wat er met de gegevens gebeurt.

---

¹⁹ Ook dit principe en bijhorende richtlijnen zijn geïnspireerd op de afspraken die men in het kader van de referentiearchitectuur e-portfolio in Nederland heeft gemaakt. Zie: M. VAN DER ZALM, *Op. Cit.*, pp. p. 23.

3.3 Twee aanvullende principes voor het erkenningsdeel

Principe 11: Erkenning richt zich op het bekomen van een door de overheid erkende kwalificatie of vrijstellingen voor een opleiding(sonderdeel). Het formuleren en beoordelen van competenties gebeurt in relatie tot een actueel en gevalideerd referentiekader

Richtlijnen

Wanneer het portfolio aangewend wordt in een erkenningsprocedure is het de aanbieder die bepaalt welke competenties bewezen worden. De portfoliohouder is dus niet vrij te kiezen welke competenties hij wil bewijzen. De aanbieder maakt daarbij gebruik van de kwalificatiestructuur als actueel en gevalideerd referentiekader. De door de aanbieder opgenomen competenties zijn dan ook afkomstig uit erkende beroeps- en onderwijskwalificaties uit de kwalificatiestructuur. Bij de beoordeling is het ook mogelijk dat gebruik gemaakt wordt van een beoordelingsstandaard dat afgeleid wordt uit de kwalificatiestructuur. De beoordelaar van het portfolio kan op basis van de door de portfoliohouder aangedragen bewijzen kijken in hoeverre de portfoliohouder aan de gevraagde kwalificatie/beoordelingsstandaard voldoet. Indien er geen kwalificaties aanwezig zijn kan men eventueel een beroep doen op andere referentiekaders (bv eindtermen, sectorgebonden competentieprofielen...) om competenties te formuleren in het portfolio.

Waarom dit principe?

De kwalificatiestructuur is het referentiekader voor EVC-procedures. Deze procedures zullen immers worden afgestemd op de kwalificaties. Dit betekent dat competenties van personen in erkenningsprocedures worden beoordeeld op basis van hetzelfde referentiekader ongeacht de organisatie waar zij zich aandienen of de finaliteit van de procedure (ervaringsbewijs, verkort leertraject...). Voor wie niet in het bezit is van een kwalificatie of dit niet kan aantonen met een bewijs is de kwalificatiestructuur ook een referentiekader om competenties te herkennen. Op basis daarvan kan dan worden overgegaan tot de erkenning van reeds verworven competentiegehelelen of zelfs tot erkenning van een verworven kwalificatie.²⁰ Het is dan ook logisch dat wanneer het portfolio voor een erkenningsprocedure wordt aangewend, deze op dit referentiekader is afgestemd

Principe 12: De portfolio-aanbieder legt voorwaarden op aan het bewijsmateriaal dat de gebruiker kan opnemen in het portfolio

Richtlijnen²¹

De portfolio-aanbieder stelt in het portfolio volgende voorwaarden aan het bewijsmateriaal:

- de bewijzen zijn *authentiek*: de bewijzen zijn door de portfoliohouder gemaakt of hebben betrekking op de portfoliohouder. Authenticiteit verwijst naar het vertrouwen dat een bewijs ook werkelijk de competenties van de kandidaat weerspiegelt. Het portfolio bevat dus gegevens die...

²⁰ Memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet betreffende de kwalificatiestructuur. 6 maart 2009, p. 32.

²¹ Voor criteria voor bewijsmateriaal in portfolio's zie: I. OOSTERHEERT, S. VAN ELDIK & M. KRAL, "The ePortfolio as an instrument for summative competency assessment", in: W. AALDERINK & M. VLEUGELERS, *Stimularing Lifelong Learning: The ePortfolio in Dutch Higher Education*, p. 57 & R. KLARUS, "EVC, competentiegericht beoordelen en flexibiliseren van onderwijs", Notitie gemaakt in opdracht van de Vlor, oktober 2006, p. 27.

- Het individu zelf heeft gecreëerd.
- Mogelijks ook door derden opgestelde gegevens en documenten waarvan de authentieke bron bij die derden berust (evaluatie door werkgever, een kwalificatiebewijs...). Dan is het belangrijk dat het document een handtekening en/of stempel draagt.
- de bewijzen zijn *relevant*
  - ze staan in relatie tot de competenties die de portfoliohouder wil aantonen.
  - ze dekken de meest belangrijke elementen van een competentie.
- de bewijzen zijn *actueel*
  - ze weerspiegelen zoveel mogelijk het huidige competentieniveau van de kandidaat. Het voorzien van een datum op de bewijzen is gewenst.
- de bewijzen zijn *gevarieerd*:
  - Ze tonen aan dat de portfoliohouder zijn/haar competenties in verschillende situaties verworven heeft.
- de bewijzen zijn *intensief*:
  - Ze illustreren het aantal jaren, maanden of weken dat iemand in een leer- of werkcontext competenties heeft verworven. Het gaat om de tijdsperiode en ervaringsintensiteit waarop de bewijzen betrekking hebben.

Waarom dit principe?

Door het stellen van een aantal voorwaarden aan het bewijsmateriaal verhoogt men de bewijskracht van de bewijzen. Gezien het erkenningsdeel van het portfolio gebruikt wordt in een EVC-procedure is dit ook van belang voor de betrouwbaarheid en validiteit van het assessment. Hoe beter de bewijzen tegemoet komen aan deze voorwaarden, des te groter de evidentie en de kwaliteit van de bewijslast en des te beter de validiteit en betrouwbaarheid van de portfoliobeoordeling in het kader van de erkenningsprocedure van verworven competenties.

De *authenticiteit* van bewijzen is voorwaardelijk voor alle andere eisen. Als aan de authenticiteit van de bewijzen wordt getwijfeld, dan leidt dit tot een lagere waardering van de kwaliteit van de bewijsvoering in het algemeen.

Relevantie is opgenomen omdat uit de praktijk blijkt dat zowel kandidaten als beoordelaars moeite hebben met enerzijds het beperken van informatie (wat is relevant en wat niet) en anderzijds met het interpreteren van de informatie. Kandidaten blijken uit onzekerheid vaak veel meer informatie te leveren dan noodzakelijk is²².

De *actualiteitswaarde* bewijzen van recente datum zullen veelal eerder aan deze vereiste voldoen dan bewijzen van vroegere datum. Dit wil niet zeggen dat oudere bewijzen niet kunnen opgenomen worden of geen waarde zouden hebben.

De voorwaarden *gevarieerd en intensief* zijn opgenomen opdat de portfoliohouder zou aantonen dat hij of zij een bepaalde competentie echt bezit en dat het niet toevallig is dat hij of zij zich competent heeft betoond.

---

²² KLARUS, *Op. Cit.*, oktober 2006, p. 36.

4. Stappenplan

December 2008	Afgewerkte nota met principes en richtlijnen en opname ervan op de EVC-website
Voorjaar 2009	Uittesten via het EVC-kennisnetwerk

5. Bibliografie

Artikels

E. DRIESSEN, D. BEIJAARD, J. TARTWIJK & V. VAN DER VLEUTEN, *Portfolio's*, Groningen/Houten: Wolters Noordhoff, 2002.

R. KLARUS, *Competenties erkennen. Een studie naar modellen procedures voor leerwegaafhankelijke beoordeling van beroepscompetenties*, 's Hertogenbosch/Nijmegen: Cinop/KUN, 1998.

R. KLARUS, "Toetsen met EVC: erkennen van verworven competenties", in: H. VAN BERKEL & A. BAX, *Toetsen in het hoger onderwijs*, Houten: Bohn Stafleu van Lohm, 2006, pp. 341-356.

R. KLARUS & J. CLUITMANS (2005), "Competentiebeoordeling: een pleidooi voor congruentie", in: *Tijdschrift voor Hoger Onderwijs*, jrg. 23, nr. 4, pp. 221-238.

Onderzoeksrapporten

W. AALDERINK & M. VLEUGERS (eds.), *Stimulating Lifelong Learning: the ePortfolio in Dutch Higher Education*, SURFfoundation, 2007.

W. MEEUS & E. STRUYF, *Inventaris en analyse van portfolio's in Vlaanderen. Praktijkondersteunende studieopdracht*, Universiteit Antwerpen, 1998.

I. OOSTERHEERT, S. VAN ELDIK & M. KRAL, "The ePortfolio as an instrument for summative competency assessment", in: W. AALDERINK & M. VLEUGELERS, *Stimulating Lifelong Learning: The ePortfolio in Dutch Higher Education*, p. 57.

J. TARTWIJK, E. VAN DRIESSEN, B. HOEBRIGS., J. KOSTERS e.a. *Werken met een elektronisch portfolio*. Groningen: Wolters Noordhoff, 2003.

L. VAN DE POELE, K. JANSSENS & M. DEBUSSCHER, *Kennisnetwerk en kwaliteitsbewaking van EVC in Vlaanderen*, Praktijkondersteunende opdracht voor de minister van werk, onderwijs en vorming, 2008.

M. VAN DER ZALM, *Referentie-architectuur e-portfolio*, Kennisnet.nl, 2007

Publicaties:

P. WERQUIN, *Terms, concepts and models for analysing the value of recognition programmes*, Directorate for Education. Education Policy Committee, 19 september 2007

Ph. TISSOT, *Terminology of Vocational Training Policy (A multilingual glossary for an enlarged Europe)*, Cedefop, 2004.

Websites:

http://www.icto.ic.uva.nl/surf/nl_portfolio/Handboek/index.htm

http://www.kenniscentrumevc.nl/ufc/file2/evc_sites/rene/f92849562beffc12d9e622ca8b36c8ca/pu/MOVISIE_Handleiding_beoordelaar.pdf

<http://www.ic.uva.nl/portfolio/>

<http://www.surfspace.nl/nl/themas/Portfolio/Agenda/pages/overzicht.aspx>

<https://www.impulscentrum.be/imho/uitnodiging/sessie4-presentatie.pdf>

http://www.apolloplatform.nl/docs/apollo/apollo_rapport_eportfolio_onder_de_loep.pdf

6. Meer informatie

Meer informatie over deze nota is te verkrijgen op het emailadres evc@vlaanderen.be.